

ІНСТИТУТ
АМЕРИКАНІСТИКИ

ВІКНО
ВІДНОВЛЕННЯ

ПЛАН МАРШАЛА 2.0 ДЛЯ УКРАЇНИ: СТАЛИЙ МИР СЛІД КАРБУВАТИ ВЖЕ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Автори дослідження:
Владислав Фарапонов
Дар'я Мигур

ЗМІСТ

Резюме

Навіщо Україні вивчати досвід імплементації плану Маршалла?

Короткі висновки про спадщину плану Маршалла

Інституційний вимір плану Маршалла

Міфи щодо американської допомоги загалом, на які слід звернути увагу для посилення адвокації підтримки України

Рівень двосторонньої підтримки України наближається до межі можливого: уроки для адвокації

Модель “одна держава — один регіон” може спрацювати у довгостроковій перспективі та у разі суттєвого посилення ППО

Рекомендації для української влади:

Рекомендації для міжнародних партнерів, донорів України

Резюме

Після закінчення у 1945 р. Другої Світової війни Європа, ослаблена в усіх можливих аспектах, потребувала підтримки з боку США. Одним з перших кроків на цьому тернистому шляху до створення повноцінного плану відновлення Європи та утвердження гегемонії США була Доктрина Трумена. 12 березня 1947 р. Гаррі Трумен, 33-й президент США, виступив перед двома палатами Конгресу з промовою про комуністичну загрозу зі сторони Радянського Союзу.

Адміністрація Трумена зазначала, що США мають підтримати грецький уряд у боротьбі з кількома тисячами партизанів, керованих комуністами, і допомогти Туреччині зберегти цілісність держави. Відповіддю Конгресу на промову Трумена стало виділення 400 мільйонів доларів задля захисту демократії в Греції та Туреччині.¹ Таким чином була створена доктрина, спрямована на стримування комуністичних ідей у Європі, яка переросла у стримування від подальшого прогресу Радянського Союзу та його сателітів.

Це дослідження аналізує історичний успіх плану Маршалла, впровадженого Сполученими Штатами після Другої світової війни для відновлення Європи, та розглядає його потенційну адаптацію для сучасної України. З огляду на тривалу війну в Україні, потреба у структурованому та масштабному відновленні є невідкладною. Дослідження обґрунтовує необхідність міжнародної підтримки та стратегічного планування для адресації широкого спектра економічних, соціальних і політичних викликів.

Використовуючи історичні дані про План Маршалла, дослідження деталізує, як фінансова допомога сприяла відновленню Європи, а також як подібний підхід може бути застосований в Україні. Особлива увага приділяється аспектам міжнародної координації та інституційного підходу, необхідних для успішного відновлення.

Конкретні рекомендації включають:

¹ Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. (2024, 5 March). Truman Doctrine <https://www.britannica.com/event/Truman-Doctrine>

1. Створення міжнародного координаційного центру допомоги: Цей центр має координувати всі зусилля допомоги, забезпечувати моніторинг і звітність про використання ресурсів, тим самим підвищуючи ефективність і прозорість.
2. Розробка і впровадження довгострокової стратегії відновлення: Ця стратегія має охоплювати критичні сектори, такі як інфраструктура, освіта, охорона здоров'я, та враховувати потреби місцевих громад.
3. Залучення міжнародних експертів та консультантів: Для того, щоб гарантувати дотримання міжнародних стандартів та передових практик, необхідно залучити міжнародних експертів у планування та виконання проєктів відновлення.

План Маршалла став успішним завдяки інтеграції різних економічних аспектів та міцній міжнародній підтримці. Сучасний План Маршалла 2.0 для України має враховувати ці уроки, адаптуючи їх до сучасних викликів, що стоять перед країною.

Результати цього дослідження надають чітку інструкцію для дій, що можуть допомогти Україні використати міжнародний досвід для власного відновлення та розвитку після конфлікту, забезпечуючи стале та комплексне відновлення країни.

Навіщо Україні вивчати досвід імплементації плану Маршалла?

Більшість американців стверджує, що США допомагає недостатньо Україні. Тим не менше, не можна стверджувати, що довге обговорення голосування за допомогу Україні, що розтягнулось майже на пів року, свідчить про впевненість щодо майбутніх успішних голосувань щодо пакетів допомоги для України від США.²

Українська влада, експерти часто говорять про те, що Україні потрібен план Маршалла 2.0, тобто у новій версії, але використовуючи історичні аналогії. Цей текст покликаний допомогти вивчити найкращі уроки від імплементації відомої ініціативи та надати конкретні конструктивні рекомендації для збереження високого рівня підтримки України.

Відправною точкою для створення плану відновлення післявоєнного світу стала промова державного секретаря США Джорджа Маршалла у Гарвардському університеті. Це найбільш відома подія, що сталась 5 червня 1947. У своїй промові він заявляє, що країни Європи потребують американських товарів, але крім цього країнам необхідна допомога в економічному, політичному та соціальному плані.

Проте сам по собі план Маршалла не був ключовою метою. Це був лише засіб досягнення цілі. Про це писав ще Ганс Моргентау, один з теоретиків реалізму, який обґрунтував необхідність розширення американського впливу завдяки міжнародній допомозі.

² Brenan, M. (2024). *More Americans say U.S. is not helping Ukraine enough*. Gallup. https://news.gallup.com/poll/643601/americans-say-not-helping-ukraine-enough.aspx?utm_source=alert&utm_medium=email&utm_content=morelink&utm_campaign=syndication

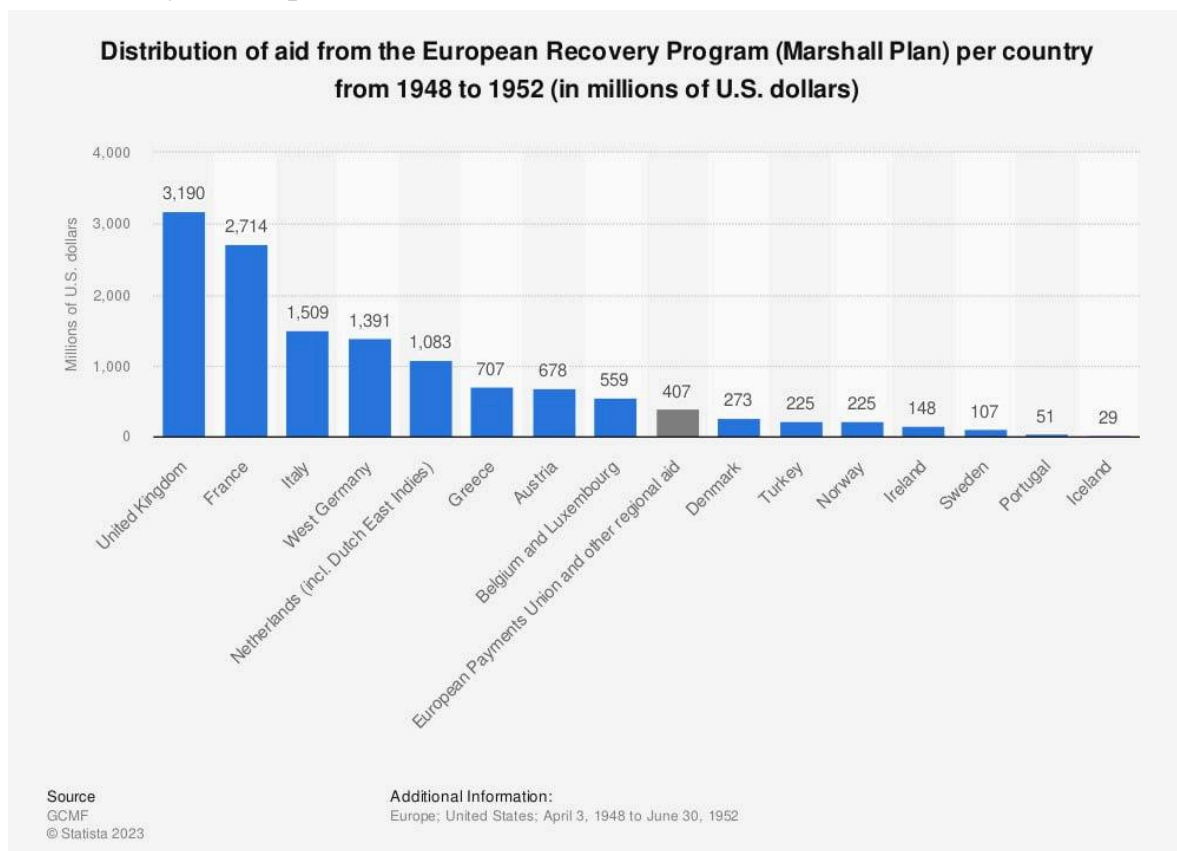
Гаррі Трумен виступає у Конгресі США, 12 березня 1947 року

Якщо зовнішньополітична Доктрина Трумена була зосереджена саме на політичному аспекті допомоги, то план Маршалла являв собою економічно-соціальний бік допомоги. Політик запропонував, аби програма була спільною, узгодженою якщо не всіма, то значною кількістю європейських держав.

Ця промова лягла в основу плану Маршалла, який став однією з найважливіших американських зовнішньополітичних ініціатив ХХ століття. У липні того ж року 16 представників країн Західної Європи утворили Комітет європейської економічної співпраці (Committee on European Economic Cooperation, СЕЕС), який зустрівся у Парижі задля більш детального обговорення умов.

Таким чином була розроблена програма, за якої країни отримали 13 млрд доларів за тогочасними цінами, що на сьогодні становило б близько 130 млрд доларів.

Кошти, які були передбачені планом Маршалла, звичайно, надавались різним країнам у різних відсотках, так країни-партнерки США Великобританія та Франція отримали найбільшу частину грошей 24% та 21%, в той час, як країни нацистського блоку Італія та Німеччина отримали по 11%, бо відновлення Європи могло відбутися лише за допомоги усіх її країн.³

3 квітня 1948 р. президент США Г. С. Трумен підписав закон про іноземну допомогу, який започаткував реалізацію Плану Маршалла шляхом створення Управління економічної співпраці, також відомої під назвою Economic Cooperation Administration, ЕСА.

³ Чернишов, П. (2022, 11 April). Чому План Маршалла спрацював у післявоєнній Європі. *Уроки для України*
<https://forbes.ua/inside/pochemu-plan-marshalla-srabortal-v-postvoennoy-evrope-uroki-dlya-ukrainy-11042022-5382>

За перші 15 місяців роботи ЕСА Конгрес виділив 5,3 млрд дол.. Суми всіх наступних асигнувань мали визначатися щороку після регулярного перегляду та поступово зменшуватися. Цілі й рекомендації, викладені раніше у звіті Committee on European Economic Cooperation (СЕЕС), із неістотними змінами було закріплено в Законі про іноземну допомогу та затверджено Конгресом до виконання. Відповідно до первинного аналізу стану Європи, розробленого СЕЕС, та подальших рекомендацій її наступниці, Організації європейської економічної співпраці (Organization for European Economic Cooperation, ОЕЕС), протягом перших 15 місяців дії Плану Маршалла надавалася здебільшого у вигляді екстреної допомоги товарами.⁴

Проте, загалом, реалізація плану Маршалла була запланована наступним чином: у грошовому еквіваленті 13 млрд дол., 11 з яких становили гранти, а позики у свою чергу складали 1 млрд дол. від усієї суми. У розрізі розподілу економічної допомоги за статтями протягом реалізації Плану Маршалла найбільші суми було виділено на оплату продуктів харчування та добрив (3209,5 млн дол. США), необроблених товарів (1883,1 млн дол. США) та енергії (1552,4 млн дол. США).

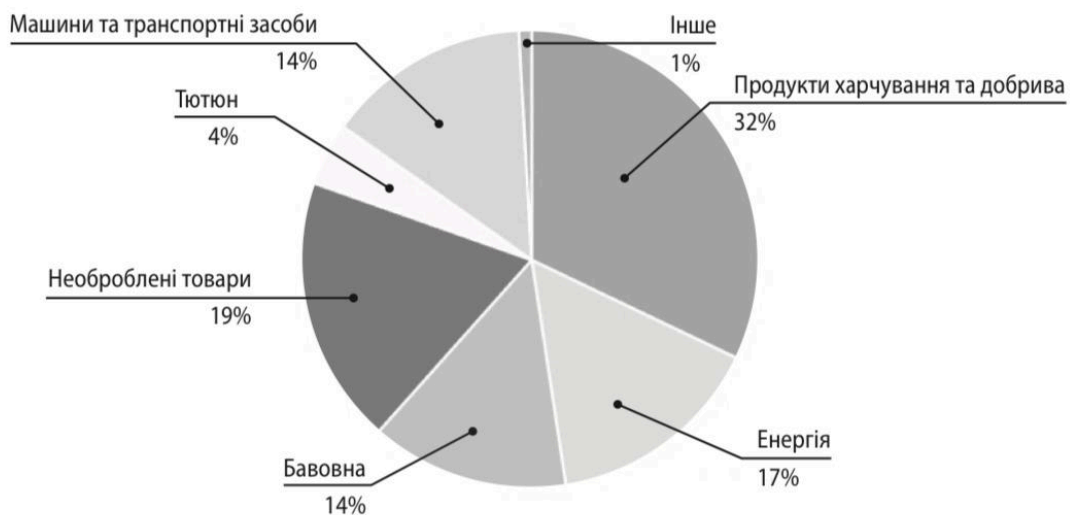

Рис. 3. Розподіл економічної допомоги за статтями, %

⁴ Нестор О. (2022). *Особливості Плану Маршалла в контексті його економічного аспекту і переваг та недоліків реалізації Фінанси України*. № 9. С. 79-97.

На сучасному етапі Україна активно взаємодіє з країнами, які готові надавати їй допомогу, й спонукає кожну з них підписувати двосторонні договори, які Україна хотіла б трактувати як факт союзництва.

Але ж чому ми так на цьому наполягаємо? Якщо провести паралель з часом реалізації плану Маршалла, то бачимо, що найбільшу допомогу США надавала саме своїм країнам-союзникам, а саме Великобританії та Франції, що є цілком логічно. Допомога у класичному вигляді, без кредитів та позики, це достатньо вигідний процес для держави-донора, але статус союзника дає гарантію у післявоєнній допомозі країні. Союзники з більшою ймовірністю витрачають допомогу за призначенням, а держава-донор зберігає та посилює прихильність до себе з боку реципієнта.

Виходячи з того, що російська-українська війна ще триває, і ніхто не знає дати її кінця, це ніяк не змінює того факту, що план післявоєнної допомоги треба розробляти вже зараз. Навіть на зараз вже можна сказати, в яких сферах Україна потребує підтримки, а саме: економічна, енергетична, соціальна. Зважаючи на те, що сучасна ситуація віддзеркалює ту, що склалась у 40-х роках ХХ ст., і наші дії мають бути дещо іншими. Що під цим мається на увазі? У плані Маршалла допомогу надавала виключно США певній кількості країн Європи, в той час, як зараз допомоги після війни потребує одна країна.

Таким чином, для збереження допомоги Україні на високому рівні, потрібна стратегія розподілу грошей, тобто Україна потребує рішень з точки зору інституалізації міжнародної допомоги. Тут ми знову можемо взяти за приклад досвід роботи плану Маршалла, за якого було створено організації, задача яких була направлена на координацію допомоги. Успішна реалізація Плану Маршалла ґрунтувалася саме на створенні двох виконавчих організацій, про які вже було згадано вище: Управління економічної співпраці (Economic Cooperation Administration, ЕСА) та Організацію європейської економічної співпраці (Organization for European Economic Cooperation, ОЕЕС), Україні слід ретельно вивчити це досвід.

Ці установи координували виділення допомоги, забезпечували її ефективний розподіл і вели переговори про проведення політичних

реформ. Така подвійна структура сприяла безперервному діалогу з європейських економічних проблем і була наріжним каменем реалізації плану. Крім того, в кожній країні були створені місії для підтримання тісного контакту з місцевими урядовцями, що забезпечувало ефективність зусиль з відновлення та повагу до національного суверенітету.

Саме програма «Point four» Трумена, яка була проголошена у 1949 на інавгурації президента, сприяла інституціоналізації американської зовнішньої допомоги. Лише потім була створена така організація як USAID, яка щорічно має бюджет близько \$60 млрд^{5,6}.

За цим прикладом у 2017 році Норвегія запропонувала свою програму чотирьох пунктів підтримки України. Надзвичайний та Повноважний посол Королівства Норвегії в Україні Уле Тер'є Хорпестад на зустрічі з головою Донецької військово-цивільної обласної адміністрації Павлом Жебрівським зазначив, що ця програма містить в себе енергоефективність, адаптацію до європейських торгових стандартів, реформи у сфері права та гуманітарну допомогу, сконцентровану на Донецькій та Луганській областях. Обсяг цієї допомоги становив близько 5 млн євро.⁷

Короткі висновки про спадщину Плану Маршалла

Отже, план Маршалла, започаткований США у 1947 році, мав на меті економічне відновлення Європи після Другої світової війни. Визначальним моментом у його становленні стала промова Державного секретаря США Джорджа Маршалла в Гарварді, у якій він закликав до великомасштабної

⁵ FARAPONOV, V. (2023). УРОКИ ПЛАНУ МАРШАЛЛА ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, (5(71), 115-120. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-5\(71\)-15](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-5(71)-15)

⁶ United States Agency for International Development. (2023). *Fiscal Year (FY) 2024 President's Budget Request for the United States Agency for International Development (USAID)*. https://www.usaid.gov/sites/default/files/2023-03/USAID_FY2024_BudgetRequest_FactSheet3a.pdf

⁷ Посол Норвегії розповів про чотири пункти програми підтримки України. (2017). Українформ. <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-polytics/2158452-posol-norvegii-rozpoviv-pro-cotiri-punkti-programi-pidtrimki-ukraini.html>

економічної допомоги Європі. Програма стала важливим елементом американської зовнішньої допомоги, впроваджуючи новаторські підходи до розподілу коштів та адміністрування допомоги, які згодом сформували основу міжнародної політики розвитку США, зокрема й development aid.

Основні причини започаткування плану були викликані гуманітарними потребами розореної Європи. А політичні пов'язаними з доктриною Трумена про стримування комунізму та досвідом США, отриманим після Першої світової війни, коли США виступили з політичною ініціативою Ліги Націй, а натомість не запропонували державам Європи нічого взамін. План Маршалла, який передбачав не лише економічне, але й культурне та політичне відновлення, сприяв зміцненню дипломатичних і культурних зв'язків між США та Європою.

Інституційний вимір Плану Маршалла

План Маршалла не тільки сприяв відновленню Європи після війни, але й став фундаментом для формування сучасної системи міжнародної допомоги з боку Сполучених Штатів. Ця програма відіграла ключову роль в інституціоналізації американської зовнішньої допомоги, закладаючи основи для майбутніх ініціатив і реформ у цій сфері.

План Маршалла передбачав створення нових структур, які б дозволили США ефективно адмініструвати й розподіляти допомогу. Зокрема, було засновано Агентство економічного співробітництва США (ECA), яке координувало виконання програми в Європі. Це агентство стало прикладом для наступних організацій, таких як Агентство міжнародного розвитку США (USAID), яке надалі займалося адмініструванням американської допомоги по всьому світу.

Міжнародне співробітництво

План Маршалла також стимулював міжнародне співробітництво, започаткувавши створення організацій, які згодом перетворилися на важливі міжнародні інституції. Однією з таких була Організація європейської економічної співпраці (ОЕЕС), яка пізніше еволюціонувала в Економічне співробітництво та розвиток (ОЕСР). Ці структури сприяли не

лише координації зусиль у відновленні Європи, але й підтримці економічної інтеграції та співпраці на континенті.

Вплив на політику

Інституціоналізація допомоги через план Маршалла вплинула на зовнішню політику США, дозволивши більш систематично та ефективно підходити до міжнародної допомоги. План забезпечив інтеграцію допомоги як стратегічного елемента американської зовнішньої політики, особливо у контексті стримування комунізму і розповсюдження американських цінностей через економічні ініціативи.

Довгострокові наслідки

На довгострокові наслідки плану Маршалла можна дивитись через призму його впливу на стандарти й практики у сфері міжнародної допомоги. План встановив прецедент для багатьох аспектів міжнародної допомоги, включаючи прозорість розподілу ресурсів, значення локального залучення у процесі планування та виконання, а також важливість взаємодії з місцевим населенням і урядами. Таким чином, план Маршалла став важливим етапом у розвитку міжнародної допомоги, формуючи інституціональні основи, які продовжують впливати на політику і практики донорських країн, включаючи США.

Для того, щоб говорити про збільшення допомоги зокрема від США, офіційному Києву слід також мати стратегію боротьби з міфами, які циркулюють навколо міжнародної допомоги та допомоги від США загалом.

Міфи щодо американської допомоги загалом, на які слід звернути увагу для посилення адвокації підтримки України

#1 Америка витрачає занадто багато на зовнішню допомогу

Опитування громадської думки постійно показують, що американці вважають, що зовнішня допомога становить близько 25% федерального бюджету. Коли їх запитують, скільки вона повинна складати, вони кажуть — близько 10%. Насправді, у 2019 році, наприклад, бюджет на допомогу склав \$39.2 мільярда, а зовнішня допомога становила менше 1% федерального бюджету.

#2: Інші країни не допомагають іншим так сильно, як США

США надають більше допомоги, ніж будь-яка інша країна. Як найбагатша держава світу, це цілком логічно та відповідає справедливості на думку американських аналітиків. Існує загальна міжнародна згода про те, що багаті країни повинні щорічно надавати 0.7% свого ВВП на допомогу бідним країнам. П'ять країн (Норвегія, Швеція, Люксембург, Данія та Велика Британія) перевищують цей показник. Середній показник для всіх багатих націй становить близько 0.4%. США знаходяться майже на останньому місці з показником менше 0.2%.

#3: Міжнародну допомогу США переважно підтримують демократи

Історично зовнішня допомога США була більше пов'язана з Демократичною, аніж з Республіканською партією. План Маршалла було започатковано адміністрацією Трумена, й в 1990-х, коли голосування у Конгресі щодо витрат на зовнішню допомогу були непередбачуваними, законопроект про асигнування збирав більше голосів демократів, ніж республіканців. Проте кожен президент, як демократ, так і республіканець, був помітним прихильником зовнішньої допомоги.

Насправді, деякі з найбільших зростань у зовнішній допомозі відбулися під час президентства республіканців — перший термін Рональда Рейгана та Джорджа Буша молодшого. З часу створення на початку 2000-х ключових і популярних програм Джорджа Буша, як-от Millennium Challenge Corporation (MCC), the President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR) та Програма президента з боротьби проти малярії (PMI), зовнішню допомогу також почали надавати й республіканці. Тому й це питання отримало переважну підтримку Конгресу від обох партій, включаючи двопартійну ініціативу, яка не підтримала пропозиції адміністрації Трампа під час його президентства 2017-2021 про скорочення міжнародних витрат на одну третину.

#4: Зовнішня допомога йде до корумпованих урядів, що марно витрачають кошти

Тільки менша частина економічної допомоги США надходить урядам. У 2018 році 21% офіційної допомоги на розвиток (так звана development aid) США було спрямовано урядам, 20% некомерційним організаціям, 34% мультилатеральним організаціям, а 25% — іншим сторонам. Зазвичай, коли США хочуть підтримати країну з корумпованим, або авторитарним

урядом, американська допомога направляється через приватні канали — НУО або інші приватні суб'єкти — або мультилатеральні організації.

Відповідальність за використання економічної допомоги США є високою — США накладають суворі, на думку деяких, надмірні, вимоги щодо звітності та обліку на одержувачів американської допомоги, а офіс Inspector-General у США розслідує зловживання.⁸

Рівень двосторонньої підтримки України наближається до межі можливого: уроки для адвокації

Оскільки станом на час написання цього дослідження, для України вже помітні проблеми зі збереженням рівня двосторонньої підтримки з боку держав-партнерів, не кажучи про розширення, то офіційному Києву слід замислитись над стратегією залучення міжнародної допомоги. Можливо, краще зосередити зусилля на білатеральній, тобто двосторонній допомозі, чи більше фокусуватися на міжнародних організаціях. Це питання великою мірою стигматизоване в Україні через невисоку довіру до міжурядових міжнародних організацій, такий як ООН. Загалом, зараз Україні найбільше допомагають ті партнери, які мають географічну близькість до Росії та України. Це Латвія, Литва, Польща, Естонія. Чи такі держави, які зрозуміли важливість моменту та хочуть посилити власні геополітичні позиції: Південна Корея, Японія, Великобританія.

Для України важливо розуміти, що такий мотив донора надавати допомогу, є цілком логічним, та слід стратегічно міркувати, як найкраще це комунікувати та використовувати на свою користь.

Простіше кажучи, слід навчитись комунікувати, яким чином допомога Україні є в стратегічних інтересах держав-партнерів, а не операційних інтересах окремих політиків. Проте у такій адвокації слід не забувати, що завжди існує так звана дилема донора та реципієнта, яка полягає у тому, що ресурси донора не безмежні, тому держава-донор кожного разу вирішує, чи в її інтересах надавати допомогу, або продовжувати надавати

⁸ Ingram, G. (2019, October 2). *What every American should know about US foreign aid*. Brookings Institution.

<https://www.brookings.edu/articles/what-every-american-should-know-about-u-s-foreign-aid/>

допомогу виходячи з інших альтернатив. Натомість як потреби реципієнта постійно збільшуються.

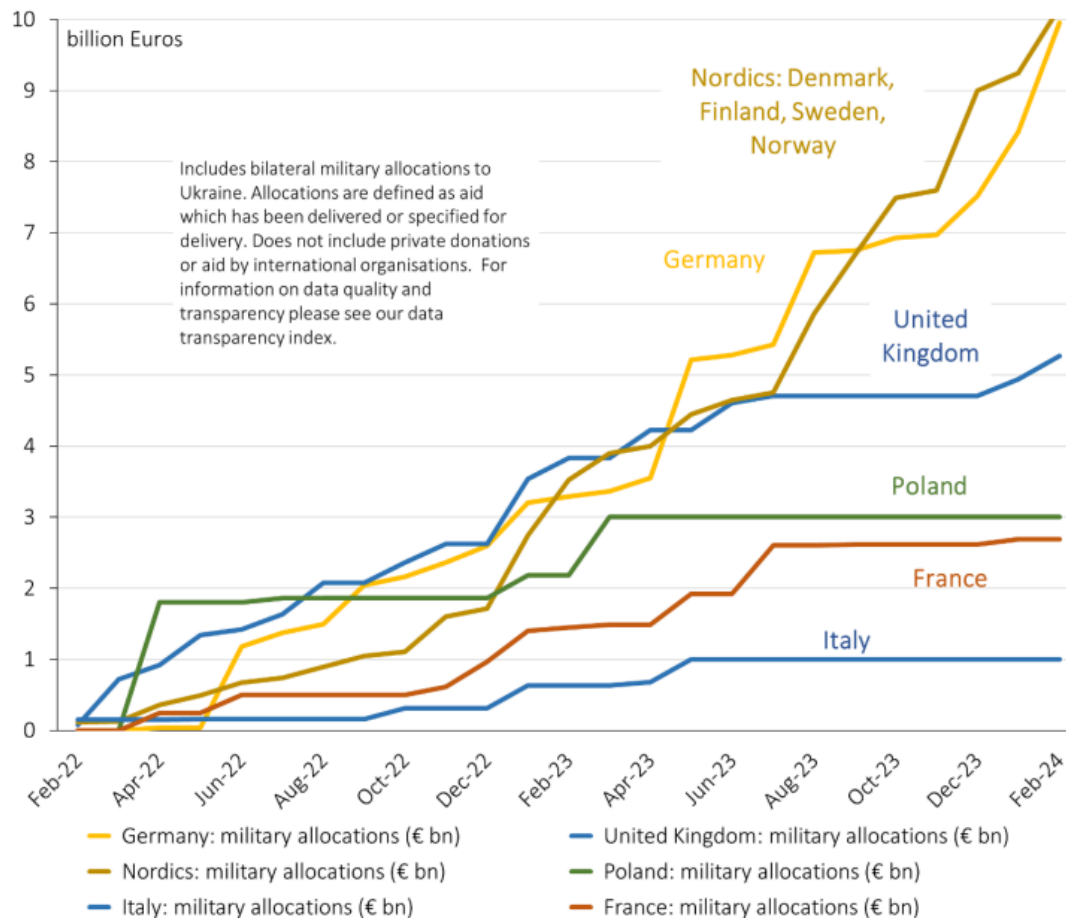

Рисунок 1. Рівень підтримки України з лютого 2022 по лютий 2024 року⁹

Урок для України від реалізації плану Маршалла

Якщо все ж відштовхуватись від плану Маршалла, то є декілька пунктів, які є ключовими у реалізації програми. Ці пункти Україна, як країна що хоче перейняти цей досвід, має реалізувати.

По-перше, це, звичайно, чітка стратегія. Жодного разу в історії міжнародної допомоги, мета цієї допомоги не досягалась без розуміння великої стратегії, так званої grand strategy. Вивчивши досвід відновлення

⁹ Pietro Bompreszi, Ivan Kharitinov and Christoph Trebesch. Ukraine Support Tracker. (April 2024). Methodological Update & New Results on Aid “Allocation”. https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/Subject_Dossiers_Topics/Ukraine/Ukraine_Support_Tracker/Ukraine_Support_Tracker_-_Research_Note.pdf

післявоєнної Європи, стверджуємо, що стратегія плану Маршалла була спрямована на інвестиції в інфраструктуру, підтримку приватного сектору, запровадження вільної торгівлі між США та європейськими країнами та економічні реформи держав, які пережили кризу тривалої війни.

По-друге, втілення стратегії у життя. Зрозуміло, що лише наявність стратегії не дасть результату, саме тому потрібен орган, який буде займатись координацією коштів і сприяти реалізації стратегії. Таким органом, як вже було зазначено, задля реалізації плану Маршалла була Організація європейського економічного співробітництва.

Європейські країни не були пасивними у реалізації плану допомоги, на кожному з них була покладена задача створити власну програму відновлення, для кожної країни окремо. Ці програми визначали пріоритетні напрямки інвестування та реформ. Тож задля відновлення післявоєнної України, зважаючи на успішний досвід плану Маршалла, пропонується створити п'ятирічний план відновлення, який буде охоплювати такі аспекти, як:

- чітко визначенні фінансові потреби та інженерні ресурси, необхідні для відновлення інфраструктури, промисловості та інших ключових секторів;
- координування зусиль різних учасників, таких як урядові органи, міжнародні організації, приватний сектор та громадянське суспільство;
- визначення пріоритетних напрямків відновлення, ґрунтуючись на критичних потребах та потенційній віддачі інвестицій;
- встановлення ефективних механізмів розподілу обмежених ресурсів, щоб забезпечити їх справедливе та прозоре використання.¹⁰

¹⁰ Becker, T, B Eichengreen, Y Gorodnichenko, S Guriev, S Johnson, T Mylovanov, K Rogoff and B Weder Di Mauro (eds). (2022). 'A Blueprint for the Reconstruction of Ukraine', CEPR Press, Paris & London.
<https://cepr.org/publications/books-and-reports/blueprint-reconstruction-ukraine>

Координаційна платформа донорів: шлях до інституціоналізації допомоги для України

26 січня 2023 року за підтримки Європейського союзу була створена Координаційна платформа донорів для України, що є першим кроком на шляху до інституціоналізації допомоги, оскільки мандат Платформи полягає у координації підтримки нагальних фінансових потреб України, майбутнього економічного відновлення та відбудови з різних джерел та встановлених інструментів фінансування, доповнюючи наявні напрямки допомоги (зокрема, G7 Finance Track, Координаційну групу G7+ з надання допомоги енергосектору України, Координаційну групу міжнародних фінансових організацій (МФО)).¹¹

Проблема в тому, що українці дізнались про цей механізм лише тоді, коли з'явилась новина про те, що США передали список пріоритетних реформ у внутрішній політиці України на одне з засідань платформи донорів¹². Загалом, виставлення певних умов для отримання допомоги є достатньо типовим для будь-якого донора. З 1980-их років, коли рівень післявоєнної допомоги державам Європи зростав, більш заможні держави почали оголошувати більше умов, проте й рівень виділеної допомоги суттєво зростав.

Стосовно роботи координаційної платформи донорів, то метою також є спрямування ресурсів у послідовний, прозорий та всеосяжний спосіб. На сучасному етапі платформа займається координацією чинних механізмів, зокрема взаємодією з G7 зокрема по фінансовому треку, також має Координаційну групу G7+ з надання допомоги енергосектору України та Координаційну групу міжнародних фінансових організацій (МФО), спільно з міжнародною спільнотою координує підтримку України щодо

¹¹ Multi-Agency Donor Coordination Platform for Ukraine. (n.d.). <https://coordinationplatformukraine.com/uk/main/>

¹² США надіслали лист до Кабміну, ОП та Координаційної платформи донорів з переліком реформ, які Україна має виконати для отримання допомоги. (2023). Forbes Ukraine. <https://forbes.ua/news/ssha-nadislali-list-do-kabminu-op-ta-koordinatsiynoi-platформи-donori-v-z-perelikom-reform-yaki-ukraina-mae-vikonati-dlya-otrimannya-dopomogi-25092023-16238>

забезпечення найбільш важливих і нагальних потреб, а також потреби відбудови та відновлення. Таким чином було розроблено Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) спільно зі Світовим банком, Урядом України, Європейською Комісією та Організацією Об'єднаних Націй.

Членство для країн становить 0,1% ВВП країни у 2022 році, але є закономірною зважаючи на те, що мета усіх проєктів міжнародної-технічної допомоги аби вони не дублювали один одного. Проте, існуючу платформу для координації донорів можна перетворити в адміністрацію майбутнього плану Маршалла 2.0. Це може бути міжнародна адміністрація, у якій має бути керівник, наглядова рада та тематичні комітети. Є думка про те, що Україна має повністю опікуватися цією адміністрацією, проте ми вважаємо, що за умови, коли донори надаватимуть кошти, саме вони й мають адмініструвати таку платформу.

Кейс України показує також і певні особливості. Без достатньої політичної легітимації проєктів міжнародної допомоги, кошти на які видає координаційна платформа донорів, ці проєкти навряд чи матимуть суспільне визнання, а отже донори не отримають таких бажаних історій успіху. Для того, аби це успішно реалізувати, слід залучати безпосереднє військово-політичне керівництво України до засідань цієї платформи.

Модель “одна держава — один регіон” може спрацювати у довгостроковій перспективі та у разі суттєвого посилення протиповітряної оборони України

Яскравим прикладом є Данія та її таргетована допомога для Миколаївщини. Загалом, це та сама ідея, яку хотів просувати президент Зеленський під час першої міжнародної конференції з відновлення України у 2022 році, в Лугано. Тоді Володимир Зеленський згадав, що відбудова – це не локальний проєкт одного народу, а спільне завдання усього демократичного світу. Президент повідомив, що ще навесні 2022 року партнерам було запропоновано приєднатись до проєкту відбудови України, взявши шефство над регіонами та містами, що постраждали від війни.¹³

¹³ Відбудова України буде найбільшим внеском у підтримку глобального миру – промова Президента на Міжнародній конференції з питань відновлення України в

Дансько-миколаївське партнерство є гарним прикладом для наслідування іншими країнами, тому що в ньому є елемент прозорості, яка запобігає можливості корумпованості допомоги.

За словами посла Данії в Україні Оле Егберга Міккельсена, Миколаїв отримує приблизно 60% усієї данської допомоги, але ця допомога не йде у грошовому еквіваленті, вона надходить відразу в формі техніки, обладнання, яких так потребує місто на півдні України.

Таким чином місту було надано швидкодійне насосне обладнання для швидкого гасіння пожеж, коли через високу температуру спонтанно виникали лісові пожежі. Данією було надано 182 генератори для підтримки місцевого врядування, правоохоронних органів, шкіл, медичних і соціальних установ у Миколаївській області, для того часу, коли інша енергетична інфраструктура буде втрачена через нові російські атаки на енергетичні об'єкти України.¹⁴

Загалом, такий формат допомоги є достатньо перспективним та може частково розглядатися як оптимальний. Єдина проблема полягає в тому, аби достатня кількість країн була залучена до процесу координації відбудови.

Рекомендації для української влади:

На основі аналізу історичного досвіду плану Маршалла та інституціонального підходу США до феномену міжнародної допомоги, Україна може взяти ряд кроків для збільшення міжнародної підтримки та ефективного використання зовнішньої допомоги у своєму післявоєнному

Лугано. (2022)
<https://www.president.gov.ua/videos/vidbudova-ukrayini-bude-najbilshim-vneskom-u-pidtrimku-globa-2849>

¹⁴ Vladyslav Faraponov. (2023). *Denmark's Support in Restoring Mykolaiv Is a Model for Ukraine's Postwar Recovery.* Wilson Center.
<https://ukraine.wilsoncenter.org/blog-post/denmarks-support-restoring-mykolaiv-model-ukraines-postwar-recovery>

відновленні. Більше того, якщо цього не зробити під час війни, то як свідчить досвід організації плану Маршалла, на створення інституційної підтримки аналогічної програми, можуть піти декілька років.

1. Створення координаційного центру міжнародної допомоги:

Україна може створити центральний орган виконавчої влади, який би координував всю міжнародну допомогу, подібно до Агентства економічного співробітництва (ЕСА), яке було створено в США для адміністрування плану Маршалла. Це дозволить ефективно розподіляти ресурси, відстежувати прогрес проєктів та забезпечити прозорість використання коштів.

2. Залучення міжнародних консультантів та експертів:

Активне залучення міжнародних експертів та консультантів може допомогти Україні краще розуміти глобальні стандарти та практики у сфері розвитку та відновлення. Це також підсилює довіру міжнародних донорів до проєктів в Україні.

3. Прозорість і підзвітність у використанні допомоги:

Важливо забезпечити високий рівень прозорості та підзвітності у використанні міжнародної допомоги. Впровадження сучасних ІТ-систем для моніторингу і звітності допоможе зменшити корупцію та забезпечить більш ефективне використання ресурсів.

4. Побудова міцних двосторонніх відносин:

Активне дипломатичне спілкування та побудова двосторонніх відносин з ключовими міжнародними партнерами можуть допомогти збільшити обсяги допомоги та покращити умови її надання. Важливо акцентувати на спільних інтересах та цінностях, які об'єднують Україну та її партнерів.

5. Розробка довгострокової стратегії відновлення:

Україні необхідно розробити комплексну та довгострокову стратегію відновлення, яка включатиме економічне, соціальне та екологічне відновлення. Ця стратегія повинна враховувати національні особливості та потреби, а також стандарти та вимоги міжнародних донорів.

6. Активізація громадянського суспільства

Залучення громадянського суспільства та місцевих громад до процесу планування та реалізації проєктів відновлення може сприяти більшій прозорості та ефективності допомоги. Це також підвищить довіру міжнародних донорів та сприятиме демократичному розвитку в Україні.

Рекомендації для міжнародних партнерів, донорів України

1. Координація допомоги:

Важливо підтримувати єдину координаційну платформу, що дозволить забезпечити послідовність та прозорість допомоги. Це сприятиме ефективному розподілу ресурсів та забезпеченню нагальних потреб України.

2. Узгодженість умов допомоги:

Необхідно забезпечити, щоб умови допомоги будуть чітко визначені та узгоджені з українською стороною, щоб уникнути непорозумінь та забезпечити їх відповідність стратегічним цілям обох сторін.

3. Технічна та консультативна підтримка:

Надавати не лише фінансову, а й технічну підтримку та консультації для підвищення потенціалу України у використанні міжнародної допомоги.

4. Сприяння довірі та взаєморозумінню:

Донорам слід активно включатися у діалог з українською стороною, щоб забезпечити повне розуміння потреб і пріоритетів України та налагодити довірчі відносини.

5. Проекти з відновлення на довгострокову перспективу:

Міжнародні партнери повинні зосередитися на довгострокових проєктах, що сприяють стабільності та відновленню України, підтримуючи її на шляху до відновлення та розвитку.